

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Záložna-kampelička Kozojedy

1903–1952

Inventář

EL NAD č.: 679

AP č.: 279

Veronika Brožková

Plasy 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	7
III. Archivní charakteristika archivního fondu	7
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	7
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8
Přílohy:	
Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	9
Inventární seznam	10

I. Vývoj původce archivního fondu

Spořitelní a záložní spolky byly malé peněžní ústavy, které poskytovaly finanční služby svým členům z řad malých vkladatelů, především zemědělců a vesnických živnostníků. Vznikaly na sklonku 19. století podle německého vzoru Raiffeisenových záložen na základě zákona č. 70 z 9. dubna 1873, o společenstvech pro napomáhání živnosti a podnikání.

Velkým propagátorem těchto záložních spolků u nás byl František Cyril Kampelík (1805–1872). Tento lékař a politik mimo jiné v roce 1861 vydal brožuru „Spořitelny po farských kolaturách orbě, řemeslu ze svízeli pomohou“. Navrhl v ní zakládání malých venkovských spořitelen, které by z nahromaděného kapitálu poskytovaly rolníkům a venkovským řemeslníkům levný úvěr.

Na přelomu 80. a 90. let devatenáctého století se Kampelíkovy myšlenky začaly uskutečňovat. Zakládáním spořitelním a záložním spolkům se říkalo kampeličky nebo také raiffeisenky podle finančníka Friedricha Wilhelma Raiffeisena, který podobné úvěrové spolky zakládal v Německu. Vedly běžné účty, umožňovaly příjem a výdej peněz a vklady a výběry z vkladních knížek. Ze získaných depozit potom půjčovaly za výhodný úrok svým členům finanční hotovost bez dlouhé čekací doby a složitého ručení. Jednotlivé spolky zaštiťovala Ústřední jednota českých hospodářských spolků v Království českém. Ta pro záložny zajišťovala správu peněžních vkladů, ukládání financí na běžné účty v bankách, vedla účty, poskytovala úvěry, ukládala finanční přebytky, vykonávala revize, poskytovala poradenskou činnost. Vedle toho obstarávala i společný nákup hospodářských potřeb (uhlí, hnojiva, krmiva) pro zemědělce, objednávaných prostřednictvím jednotlivých spolků. Kampeličky byly zakládány s ručením neomezeným, pracovaly přímo na vesnicích, s minimálními náklady, kromě pokladníka neměly placené úředníky, byly spravovány lidmi, kteří měli své hlavní zaměstnání jinde a tuto funkci považovali spíše za čestnou.

Ustavující valná hromada Spořitelního a záložního spolku pro Kozojedy a okolí se konala 22. března 1903. Bylo zvoleno sedmičlenné představenstvo, jehož předsedou (starostou) se stal farář Josef Dvořák, dále šestičlenná dozorčí rada a pokladník. Při svém založení měl spolek 21 členů. Minimální vklad nového člena spolku byla 1 koruna, počáteční úrok z vkladů byl stanoven na 3,5 %, úrok ze zápůjček činil 4 %. Spolek se připojil k Ústřední jednotě českých hospodářských spolků v Království českém.

Sídlo spolku bylo v Kozojedech, jeho členy se mohli stát občané obcí Kozojedy, Bohy, Lednice, Brodeslavy a osad Borek a Rakolusky. V květnu 1904 byly do obvodu spolku přijaty obce Černíkovice a Všehrdy.

Dne 18. dubna 1903 byl spolek zapsán do rejstříku společenstev (Krajský soud v Plzni, sv. III, list 124) pod názvem Spořitelní a záložní spolek pro Kozojedy a okolí, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením.

V roce 1934 musely být podle vládního nařízení č. 169/1933 Sb. změněny stanovy spolku a při té příležitosti se obecné označení kampelička dostalo do názvu, oficiální název tedy zněl Kampelička, spořitelní a záložní spolek v Kozojedech, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením.

Spolek neměl vlastní prostory, úřadovalo se v malé místnosti v hostinci U Vostatků. V dubnu 1932 jednali představitelé kampeličky o možnosti stavby vlastní budovy, v únoru 1935 bylo o její realizaci rozhodnuto. Myšlenku spolkového domu podpořila i ústřední jednota. Připravila stavební plány, v domě se počítalo s nájemními byty pro lékaře, učitele a zubního technika.

Na valné hromadě, která se konala v březnu 1937, byl schválen finanční náklad stavby ve výši 210 000 Kč. Členové spolku se sami podíleli na dodávce stavebního materiálu, práce byla zadána staviteli Janu Matějkovi z Kralovic. Skutečné stavební náklady činily 213 111,45 Kč, nová budova dostala číslo popisné 100. Pro svoji potřebu spolek využíval přízemí domu, podkrovní místnosti domu byly pronajaty.

Na základě vládního nařízení č. 268/1941 Sb. z. a n. byl 27. září 1941 schválen nový dvojjazyčný název Kampelička, spořitelní a záložní spolek v Kozojedech, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením – Kampelička, Spar- und Vorschussverein in Kosojed, eingetragene Genossenschaft mit unbeschränkter Haftung.

Po pádu nacistického Německa a obnovení svobodné Československé republiky vydal dne 19. května 1945 prezident republiky Dr. Edvard Beneš dekret, jímž byla ve všech hospodářských ústavech, družstvech a institucích zrušena působnost dosavadních vedoucích osob a činovníckých sborů a vedení přešlo na jmenované národní správce. Národním správcem kampeličky byl ustanoven Jaroslav Bulín. Dne 22. července 1945 se konala valná hromada a starostou spolku byl opět zvolen dosavadní starosta Josef Volín.

Ke dni 24. ledna 1947 bylo ve smyslu § 1 zákona č. 200/1946 Sb., o některých opatřeních v oboru obchodního a společenstevního práva, ve společenstevním rejstříku vymazáno německé znění firmy.

Podle zákona č. 181/1948 Sb., o organizaci peněžnictví, byla výnosem ministerstva financí č. j. 215.095/48-III/7 ze dne 15. října 1948 přikázána přeměna v ústav lidového peněžnictví s tím, že název bude znít Záložna-kampelička v Kozojedech (Kralovice). Záložna se stala povinným členem Okresní spořitelny a záložny v Kralovicích, která byla zároveň jejím peněžním ústředím. Dosavadní členové správy a úředníci zůstali ve svých funkcích, nově byla kampelička družstvem s ručením omezeným.

V prosinci 1951 byla firma ze společenstevního rejstříku přenesena do podnikového rejstříku Krajského soudu v Plzni, kde byla zaregistrována pod značkou Dp 164.

Podle § 14, odst. 1 a 3 zákona č. 84/1952 Sb., o organizaci peněžnictví, se ke dni 1. ledna 1953 Záložna-kampelička v Kozojedech sloučila univerzální sukcesí bez likvidace se Státní spořitelnou v Kralovicích. V důsledku toho došlo dne 17. února 1953 k výmazu Záložny-kampeličky v Kozojedech z podnikového rejstříku.

Činnost spolku byla úzce spjata se životem v obci. V jeho budově byla ordinace i byt obvodního lékaře, byly zde i prostory pro schůze obecního a osadních zastupitelstev. Kampelička se po celou dobu své existence významnou měrou podílela na rozvoji Kozojed i okolních obcí. Prostřednictvím jejích půjček byla financována například stavba kozojedského vodovodu, elektrifikace obcí Kozojedy, Brodeslavy, Lednice a osady Borek a zřízení hospodářské vodní nádrže v Brodeslavech.

Významní činovníci spolku

Předsedové představenstva (starostové)

Josef Dvořák	03/1903–06/1904
Vilém Ješke	07/1904–11/1905
Antonín Kožíšek	11/1905–04/1910
Václav Volín	04/1910–05/1913
Václav Prusík	05/1913–03/1920
Josef Vlk	03/1920–04/1928
Josef Volín	04/1928–? /1945
Jaroslav Bulín ¹	?/1945–07/1945
Josef Volín	07/1945–06/1947
Václav Šnajdr	06/1947–12/1952

Předsedové dozorčí rady

Antonín Kožíšek	04/1903–06/1904
Josef Kapsa	06/1904–02/1908
Václav Šour	02/1908–06/1908
Celestín Turek	06/1908–04/1914
Alois Fišer	04/1914–03/1920
Václav Šimice	03/1920–04/1938
František Šnajdr	04/1938–04/1943
Václav Soukup	04/1943–07/1945
Jaroslav Šnajdr	07/1945–[12/1952]

1 Národní správce jmenovaný na základě dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb. ze dne 19. května 1945

Vývoj vkladů a zápůjček

<u>rok</u>	<u>vklady</u>	<u>zápůjčky</u>	<u>zisk</u>
1903	4004,57 K	6215,00 K	?
1905	12 793,50 K	8257,48 K	?
1910	14 943,92 K	1500,00 K	?
1920	268 542,95 K	4000,00 K	?
1925	613 318,62 Kč	55 236,00 Kč	?
1930	683 140,80 Kč	125 500,00 Kč	?
1935	452 180,05 Kč	136 163,10 Kč	?
1940	856 739,80 Kč	158 050,00 Kč	41,61 Kč
1945	6 669 169,40 Kčs	5300,00 Kčs	4337,20 Kčs
1948	1 550 540,30 Kčs	1 990 702,70 Kčs	671,15 Kčs

Počet členů spolku

<u>rok</u>	<u>počet členů</u>
1905	40
1910	50
1920	63
1925	90
1930	113
1935	131
1940	162
1945	171
1948	185

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Písemnosti předala v roce 1980 Československá státní spořitelna, oblastní závod Plzeň, z podnikového archivu v Nepomuku Státnímu oblastnímu archivu v Plzni a ten následně materiály postoupil zdejšímu archivu (č. př. 535). Předávací protokoly ani žádné jiné podrobnosti o převzetí archiválií se nedochovaly.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Záložna-kampelička Kozojedy tvoří celkem 16 česky psaných úředních knih z let 1903–1952, z toho 13 knih správního charakteru (protokol pro valnou hromadu, protokol pro dozorčí radu, protokol pro představenstvo, seznamy činovníků a členů, kniha členských přihlášek a výpovědí) a tři účetní knihy. Fond dále obsahuje 1 karton spisového materiálu (protokol o revizi a účetní závěrka za rok 1949).

Název archivního fondu byl zvolen na základě Metodického návodu OAS MV k vedení evidence NAD podle vyhl. č. 645/2004 Sb. ze dne 27. července 2009 (Hlava XII, Čl. 17), tj. posledního úředního nebo jinak běžně užívaného názvu svého původce a místa působení.

Při pořádání a inventarizaci fondu bylo přihlédnuto k současným pravidlům pro zpracování archivního materiálu (Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. SAP X, 1960, č. 2, s. 215–310) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010.

V roce 1981 Dr. Josef Pankraz a Marie Vitoušová fond uspořádali a vyhotovili skupinový inventář „Peněžní ústavy v okrese Plzeň-sever (1858) 1867–1954“, k jeho schválení však nedošlo. Během současné inventarizace fondu došlo ke změně v jeho celkové metráži, časovém rozmezí i v počtu a skladbě evidenčních jednotek. Celkový rozsah fondu je nyní 0,29 bm. Knihy jsou řazeny podle obsahu a v rámci jednotlivých druhů chronologicky. Protokol pro valnou hromadu (K 1) obsahuje dodatek protokolu valné hromady ze dne 5. srpna 1938 o schválení revizní zprávy, čímž došlo k překrytí časových rozsahů u knih K 1 a K 2. Vnitřní skartace nebyla provedena.

Písemnosti byly podle přílohy č. 3 zákona č. 499/2004 Sb. zařazeny do II. kategorie. V době zpracování fondu se nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Materiály archivního fondu Záložna-kampelička Kozojedy poskytují poměrně ucelené údaje o činnosti spolku. Fond obsahuje zápisy ze schůzí orgánů a téměř kompletní řadu účetních závěrek. Záznamy jsou dokladem vývoje peněžnictví na regionální úrovni a lze z nich získat i informace o dění v obcích, v nichž působil. Další informace o vývoji spolku obsahuje archivní fond Krajský soud Plzeň I, uložený ve Státním oblastním archivu v Plzni.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond Záložna-kampelička Kozojedy 1903–1952 uspořádala a inventář k němu zpracovala Veronika Brožková v dubnu 2011 v SOKA Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Čistopis pomůcky zhotovila v lednu 2012 Veronika Brožková.

V Plasích 16. ledna 2012

Veronika Brožková

Seznam použitých pramenů a literatury

Státní oblastní archiv v Plzni, *Krajský soud Plzeň I /nezpracováno/,* Spořitelní a záložní spolek pro Kozojedy a okolí, zapsané společenstvo s ručením neobmezeným – sign. Dr III 124, Záložna-kampelička v Kozojedech (Kralovice) – sign. Dp 164.

Hájek, Jan – Lacina, Vlastislav. *Od úvěrních družstev k bankovním koncernům.* Praha, 1999.

Kronika Kozojedy [fotokopie]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

Sbírka zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava, 1941 (částka 89, 22. 7.).

Sbírka zákonů a nařízení Republiky československé, 1948 (částka 66, 3. 8.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1933 (částka 53, 14. 8.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 4, 23. 5.).

Svoboda, Jiří – Zilinskyj, Bohdan. *Spolkový život v Kozojedech v 19. a 20. století.* Praha, 1999.

Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené, 1873 (částka XXV, 17. 5.).

Seznam použitých zkratek

AP	Archivní pomůcka
č. př.	Číslo přírůstku
EL	Evidenční list
ev. jednotka	Evidenční jednotka
inv. č.	Inventární číslo
NAD	Národní archivní dědictví
OAS MV	Odbor archivní správy ministerstva vnitra
SAP	Sborník archivních prací
SOA	Státní oblastní archiv
SOKA	Státní okresní archiv

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. ev. jednotky
I. Knihy			
1	Protokol pro valnou hromadu (15. 11. 1903–5. 8. 1938)	1903–1938	K 1
2	Protokol pro valnou hromadu (27. 3. 1938–19. 6. 1949)	1938–1949	K 2
3	Protokol pro představenstvo (26. 4. 1903–7. 9. 1913)	1903–1913	K 3
4	Protokol pro představenstvo (5. 10. 1913–28. 12. 1930)	1913–1930	K 4
5	Protokol pro představenstvo (1. 2. 1931–9. 4. 1950)	1931–1950	K 5
6	Protokol pro dozorčí radu (13. 11. 1903–10. 4. 1927)	1903–1927	K 6
7	Protokol pro dozorčí radu (12. 6. 1927–19. 6. 1952)	1927–1952	K 7
8	Seznam členů	1903–1937	K 8
9	Seznam členů	[1938]–1949	K 9
10	Knihy členských přihlášek a výpovědí	1928–1939	K 10
11	Knihy členských přihlášek a výpovědí	1939–1949	K 11
12	Seznam spolkových činovníků	1903–[1937]	K 12
13	Seznam spolkových činovníků	[1937]–1949	K 13
II. Spisový materiál			
Spisy			
14	Protokol o revizi	1949	N 1
III. Účetní materiál			
a) účetní knihy			
15	Účetní závěrky	[1904]–[1936]	K 14
16	Účetní závěrky	1937–1946	K 15
17	Účetní závěrky	1947–1949	K 16
b) účty			
18	Účetní závěrka	1950	N1

Název archivní pomůcky:	Záložna-kampelička Kozojedy
Značka fondu:	ZK Kozojedy
Časový rozsah:	1903–1952
Počet evidenčních jednotek:	17 (16 úředních knih, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	18
Rozsah v bm:	0,29 bm
Stav ke dni:	16. 1. 2012
Zpracovatel archivního souboru:	Veronika Brožková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Veronika Brožková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Karel Rom dne 16. 1. 2012 – č. j. SOAP/060-22/2012